

## Педагогічне оцінювання

### здобувачів вищої освіти за допомогою цифрових технологій

**Гладуш В.А.**

доктор педагогічних наук, професор,  
професор кафедри спеціальної педагогіки  
Католицький університет в Ружомберку,  
Словацька Республіка,

професор кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти  
Житомирський державний університет імені Івана Франка,  
Україна

Обираючи професію вчителя, людина добре розуміє, що ця робота пов'язана по-перше, з передачею знань, умінь і навичок, формуванням життєвих та/або професійних компетентностей, по-друге, із здійсненням контролю їх рівня у здобувачів освіти. Відомий український науковець і практик другої половини ХХ століття В. Сухомлинський відносно другої позиції писав, що «...найголовніше заохочення і найсильніше покарання в педагогічній праці – оцінка. Це найгостріший інструмент, використання якого потребує величезного вміння і культури».

Педагогічне оцінювання у вищій школі – це процес підсумкового контролю рівня знань студентів за час оволодіння ними навчальною дисципліною. Оцінка є конкретний результат здобутків студента. Зауважимо, що оцінка може включати в себе цифрове вираження (в балах або символах), оцінне судження (коротка характеристика позитивних або негативних моментів відповіді) та емоційне ставлення (задоволення або незадоволення).

До основних функцій педагогічного оцінювання можна віднести такі: навчальна (його проведення сприяє оволодінню новими знаннями); контрольна (дає можливість перевірити рівень досягнень студента); діагностична (створює можливість зрозуміти прогалини в роботі з передачі знань); виховна (формує у здобувачів організованість, відповідальність, дисциплінованість).

До недавнього часу оцінювання рівня набутих знань здійснювалося за кордоном – за допомогою екзаменів, в Україні, традиційно – заліків та екзаменів. Як правило формами оцінювання були письмова або усна. За кордоном широкого вжитку оцінювання набуло у формі тестування (спочатку письмового,

згодом цифрового). В Україні на початку XXI ст. у сфері медичної освіти з метою підняття рівня професійності випускників медичних ЗВО запроваджено цифрову атестацію, яку здійснюють представники Міністерства охорони здоров'я України.

Перехід на дистанційну форму навчання в умовах обмежених можливостей організації освітнього процесу (пандемія, війна) сприяв пошуку нових форм оцінювання набутих знань здобувачів освіти. Треба зазначити, що процес пошуку вимагав суворого дотримання критеріїв, закладених до вимог програм навчальних дисциплін, адже кожна з яких слугує важливою складовою формування професійних компетентностей випускника.

Висвітливо досвід проведення оцінювання під час екзаменаційної сесії в Україні (на прикладі Житомирського державного університету імені Івана Франка, соціально-психологічний факультет) та в Словаччині (на прикладі Католицького університету в Ружомберку, педагогічний факультет). Викладачі ЖДУ обрали форму онлайн екзамену за таким алгоритмом:

- білети готуються викладачами традиційно (кількість на 10% перевищує число здобувачів, по змісту охоплюють весь курс програми навчальної дисципліни, включають 3 запитання, як правило 2 – теоретичні, 1 – практичне);
- номер білету кожному студенту система обирає автоматично і висвітлює на екрані, викладач і студент до цього не мають відношення;
- після отримання білету студентам надається 30 хвилин часу для підготовки відповідей;
- студенти спочатку пишуть відповіді, сканують або фотографують і відправляють за завчасно вказаною адресою в Telegram екзаменуєчому викладачу;
- потім усно відповідає на теоретичні та практичні запитання білету. У випадку необхідності уточнення рівня знань, викладач задає додаткові запитання;
- за підсумками відповідей виставляється загальна оцінка.

*Дидактичні організаційні вимоги екзаменування:*

- ідентифікація особистості студента перед початком екзамену;

- усна відповідь може здійснюватися лише з відкритим екраном цифрового засобу.

*Переваги* такої форми такі: подібна система екзаменування, як правило, доступна всім студентам і може охоплювати одночасно всю групу.

*Недоліки:* у студента є можливість користуватися літературними джерелами або конспектом лекцій, у тому числі під час відповіді, бо екран монітора кожного студента контролювати не має можливості, відповідно об'єктивність оцінки на теоретичну складову під питанням.

На педагогічному факультеті Католицького університету в Ружомберку (Словаччина) питання якості освіти випускників стоїть дуже гостро. Форми екзаменування допускаються як в аудиторії, так і через систему дистанційного контакту (онлайн). У випадку онлайн спілкування викладача і здобувача освіти алгоритм дій такий:

- студент отримує білет (мимовільно від дій викладача);
- закриває очі руками і надає відповідь на поставленні питання білету, в разі необхідності дається час на осмислення відповіді, але це здійснюється перед екраном монітора і закритими очима. (Здається, що це принизливо – не довіряти студенти, але вони до цього ставляться з розумінням і без претензій).

*Переваги:* об'єктивність оцінки.

*Недоліки:* дискомфорт в комунікаційних процесах.

У якості експерименту автором упродовж 2020-2023 навчальних років запроваджувалася система екзаменування за допомогою тестів досягнень. Оскільки система передбачає оцінку в межах 100 балів, то екзамен може передбачати від 50 до 100 запитань (тестів), які охоплюють матеріал всієї програми навчальної дисципліни. Застосовуються тести закритого типу 80-90% (коли випробуваному необхідно вибрати із запропонованих варіантів відповідей той чи інший варіант) і відкритого типу 10-20% (випробовуваний повинен сформулювати відповіді з урахуванням передбачених у завданні обмежень). Екзаменування проводиться одночасно за допомогою програм ЕОМ, з

обмеженням часу. Тести наводилися в Google Forms. Важливим правилом було доведення умов і правил екзаменування перед початком вивчення навчальної дисципліни. Тест обов'язково включав: інструктивну інформацію (див. рис. 1), та власне самі тести (зразок змісту тесту див. рис. 3)

## Skuška Alternativne smery v špeciálnej pedagogike KSPLP/52K1041W/15 2 ročníky (34)

Vážený študenti, predmet „Alternatívne smery v špeciálnej pedagogike“ končí kontrolou vedomostí formou

skúšky 24.01.2022

Skuška – 50 testov

Každý test má 4 možné odpovede, pričom má len jednu správnu odpoveď.

1 správna odpoveď = 2 body

maximálny počet bodov za skúšku je 100.

čas skúšky 50 minút, začiatok o 10:00 – koniec o 10:50

**B** *I* U ↻ ☰ ☰ ✕

Рис. 1 Інструкція до дій студента в ході складання тесту

Montessori škola neumožňuje : \*

- získavať na primeranej úrovni základné poznatky a zručnosti, ktoré sú dedičstvom našej kultúry v samo...
- rozvoj vnútornej disciplíny dieťaťa, ktoré sa v slobodnom prostredí učí ovládať svoje správanie a konanie.
- pripraviť dieťa na profesionálne aktivity
- naučiť sa slobodne sa rozhodovať a zároveň preberať zodpovednosť

Рис. 2 Зразок тесту з предмету «Альтернативні напрямки в спеціальній педагогіці»

Після відправки студентом результатів тестування висвітлюється загальний бал навчальних досягнень. Відповідно до шкали оцінювання (див. рис. 4) студент відразу дізнається свою оцінку

*Переваги екзаменування здобувачів вищої освіти за допомогою програм ЕОМ:*

- 100 % охоплення екзаменуючих одночасно;
- обмежений час на проведення екзамену;
- мотивація студентів до якісної підготовки;
- питання тестів включають 100 % матеріалу програми навчальної дисципліни;
- всі студенти в рівних умовах;
- відсутність суб'єктивності у відносинах викладача і студента;
- про кількість набраних балів студент дізнається відразу після відправки відповідей;
- екзаменування для студента може відбуватися з любого місця, де є комп'ютер.

*Недоліки екзаменування здобувачів вищої освіти за допомогою програм ЕОМ:*

- відсутність живої комунікації між суб'єктами освітнього процесу;

- обмежений час для відповідей;
- екзаменування здійснюється виключно до встановленого розкладом часу;
- проблеми, які можуть виникнути з функціонуванням Інтернету.

Результати можна спостерігати відразу після проведення екзамену (див. рис. 3)

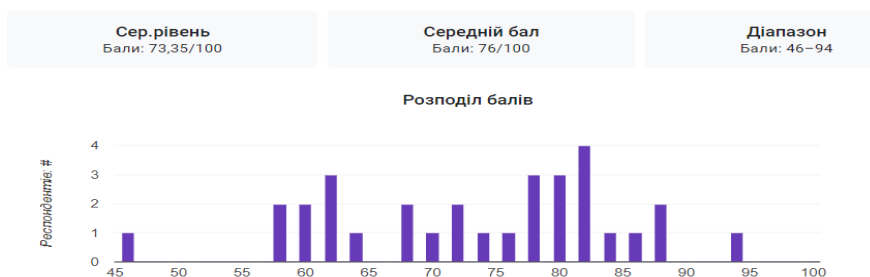


Рис.3 Загальна підсумкова діаграма результатів

Важливим щодо запровадження такої форми екзаменування є результати рефлексії здобувачів вищої освіти на проблеми форми екзаменування за допомогою програм OEM. Після апробації автором здійснено анонімне опитування студентів в Google Forms. Академічна група заочного навчання надала такі відповіді (див. табл.1)

Таблиця 1

### Результати опитування щодо екзаменування знань за допомогою тестів досягнень

	Запитання	Погодились			
		Повністю на 100%	Лише на 50%	Лише на 25%	Зовсім 0%
1	Наскільки доступним для вас є дистанційне навчання?	20,6	35,3	35,3	8,8
2	Наскільки прийнятною для вас є система дистанційного оцінювання?	17,6	52,9	17,6	11,9
3	Наскільки об'єктивною, на Вашу думку, є ця система?	14,7	50,0	29,4	0
4	Наскільки досконалою, на вашу думку, є ця система?	0	50,0	38,2	11,8
5	Наскільки екзаменаційні питання відповідали змісту лекцій?	17,6	61,8	20,6	0
6	Скільки питань на іспиті були для вас складними?	11,8	67,7	17,6	2,9
7	Скільки запитань були легкими?	0	20,6	58,8	20,6

Результати опитування переконливо свідчать, що переважна більшість студентів позитивно вставиться до процесу екзаменування знань і навичок за допомогою цифрових технологій. Утім, виходячи з побажань та пропозицій здобувачів вищої освіти треба цю систему треба ретельно вдосконалювати та постійно осучаснювати.